

* * *Cercetări arheologice din zona lacului de acumulare Bicaz*, ediție îngrijită de M. PETRESCU-DÎMBOVIȚA și VICTOR SPINEI, Editura Constantin Matasă, Piatra Neamț, 2003, 520 p., 162 fig.

Volumul reprezintă aportul științific al unui colectiv impresionant de cercetători, ce își valorifică rezultatele muncii de pe un important șantier arheologic. Până la apariția acestei lucrări (2003), o parte din studiile care au avut în vizor zona Bicazului fuseseră deja publicate într-un volum bine structurat (F.B. Florescu, P. Petrescu, P. H. Stahl, *Arta populară de pe Valea Bistriței*, București, 1969), precum și în paginile unor periodice din București și Iași.

Lucrarea la care ne referim – beneficiind de *Cuvânt înainte* semnat de Mircea Petrescu-Dîmbovița și Victor Spinei și de o *Introducere* redactată de C. S. Nicolăescu-Plopșor – este structurată în patru părți: *Cadrul fizico-geografic, De la paleolitic la perioada geto-dacică, Evul mediu și începutul epocii moderne, Lăcașurile de cult*, la care se adaugă un rezumat în limba franceză, ce aparține Michaeliei Spinei, un corpus de abrevieri, o listă a figurilor, ilustrații (căroră li se rezervă 154 de pagini) și un indice de nume. Între autorii săi se numără cercetători de prestigiu ai preistoriei, evului mediu și istoriei artelor, precum M. Petrescu-Dîmbovița, C. S. Nicolăescu-Plopșor, I. Petrescu-Burloi, Al. Păunescu, F. Moroșanu, P. Bolomey, D. Gh. Teodor, A. Nițu, L. Roșu, M. Bitiri, I. Stratan, E. Kovacs, V. Căpitanu, C. Cihodaru, N. Constantinescu, D. V. Rosetti, P. Coteș, A. D. Alexandrescu, Gh. Diaconu, E. Zaharia, N. Zaharia, C. Matasă, N. Berlescu, A. C. Florescu, M. Florescu, B. Mîtreă, Șt. Balș, R. Crețeanu, mulți dintre ei decedați din păcate în anii anteriori.

În anul 1950, printr-o hotărâre a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, se prevedea începerea unui amplu proces de electrificare a țării, iar o parte a acestui proces o constituia realizarea sistemului hidroenergetic de pe valea Bistriței (construirea unui baraj și a unei hidrocentrale pe Bicaz, lacul de acumulare adiacent urmând să aibă 60 km lungime și să acopere 33 de așezări rurale). Pentru ca eventualul potențial cultural al bazinului mijlociu al Bistriței să nu fie pierdut odată cu demararea lucrărilor, Ministerul Energiei Electrice și al Industriei Electrotehnice a încheiat un acord de colaborare

pentru cercetări ample cu caracter interdisciplinar cu Academia Română. Acordul stabilea ca Ministerul să finanțeze un program complex de cercetări, asumat prioritar de către specialiștii angajați în cadrul institutelor tutelate de către Academie. Colectivul a avut în componența sa arheologi, istorici, etnografi, antropologi, folcloriști, istorici de artă, demografi și geografi. Comitetul de coordonare avea în frunte pe acad. prof. dr. Ștefan Milcu (coordonator principal) și pe C. S. Nicolăescu-Plopșor (coordonator adjunct). Tuturor acestora le revenea misiunea de a investiga din toate punctele de vedere această întinsă zonă, din cele mai vechi timpuri și până la mijlocul secolului al XIX-lea, respectiva acțiune de salvare fiind de o anvergură neînregistrată până atunci în România. Astfel, arealul studiat se întinde de-a lungul cursului mijlociu al Bistriței, între Bicaz și Galu. Cercetările vizau studierea specificului regiunii, investigarea așezărilor omenești, formele de cultură materială și de viață socială și spirituală, tipul fizic uman și graiul local.

Inițial, se considera că cele mai vechi vestigii datează din secolul al XVII-lea, dar sondajele efectuate de către prof. M. Petrescu-Dîmbovița, C. S. Nicolăescu-Plopșor și de colaboratorii lor au demonstrat existența mai multor stațiuni paleolitice, dintre care se remarcă aceea de pe terasa „Dârțu”. Cercetările arheologice aferente paleoliticului au dovedit existența unui adevărat centru datând din această perioadă, cu așezări de terasă în cuprinsul regiunii montane. Aceste cercetări nu au acoperit, însă, decât o mică suprafață din ceea ce urma să fie inundat.

Istoria evului mediu este valorificată de două studii ce aparțin lui Constantin Cihodaru, cercetarea sa vizând o zonă destul de restrânsă spațial, dar cu numeroase aspecte interesante privind structurile economice și sociale locale. Prin cercetările etnografice s-a demonstrat dubla origine, transilvăneană și moldoveană, a populației de pe valea Bistriței, stabilindu-se tipurile tradiționale specifice ale așezărilor, locuințelor, gospodăriilor,

îndeletnicirilor, portului, ceramicii, obiceiurilor și folclorului muzical, coregrafic și literar, precum și legăturile acestora cu regiunile lor de origine.

Cercetările ce au vizat lăcașurile de cult au oferit, de asemenea, rezultate deosebit de fructuoase, fiind studiate toate mănăstirile, schiturile, bisericile din zona Bicăzului, dintre care se detașează mănăstirea Hangu, pentru care deținem și câteva documente aparținând evului mediu. Specialiștii au descifrat toate inscripțiile de pe lăcașuri,

vechimea picturii, tipurile de pictură, aspect deficitar pentru numeroase alte lăcașuri de cult din Moldova.

În încheierea acestor rânduri, se poate aprecia că volumul coordonat de Mircea Petrescu-Dîmbovița și Victor Spinei contribuie în mod fericit la întregirea cunoștințelor referitoare la arheologia, istoria și arta județului Neamț.

SERGIU ENEA